

*Дахно Олена Миколаївна,
Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
заступник завідувача кафедри фінансів і банківської справи, старший викладач*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПОДАТКОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОСЕРЕДНИЦТВА

Фінансові посередники становлять доволі численну групу учасників фінансового ринку. Як правило, це великі фінансові структури (фінансові установи), які допомагають юридичним і фізичним особам, що мають заощадження, диверсифікувати їх.

Перевагами фінансового посередництва є можливість для кожного кредитора оперативно розмістити вільні кошти в дохідні активи, а для позичальника — оперативно мобілізувати додаткові кошти, необхідні для вирішення виробничих чи споживчих завдань, скорочення витрат базових суб'єктів грошового ринку на формування вільних коштів, розміщення їх у дохідні активи та запозичення додаткових коштів, послаблення фінансових ризиків, збільшення дохідності позичкових капіталів, особливо зосереджених у дрібних власників, завдяки зменшенню фінансових ризиків, можливості урізноманітнити відносини між кредиторами і позичальниками наданням додаткових послуг, які беруть на себе посередники. Це, зокрема, страхування кредитора від різних ризиків, задоволення потреб у пенсійному забезпеченні, забезпеченні житлом, набутті права власності й управління певними об'єктами тощо. Фінансові посередники спеціалізуються на наданні таких послуг, у зв'язку з чим формується широке коло їх окремих видів.

В Україні основним нормативно-правовим актом, що здійснює регламентацію сутності, форм та методів державного регулювання та саморегулювання діяльності фінансових установ, тобто фінансових посередників, є Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», відповідно до якого «державне регулювання ринків фінансових послуг – здійснення державою комплексу заходів щодо регулювання та нагляду за ринками фінансових послуг з метою захисту інтересів споживачів фінансових послуг та запобігання кризовим явищам.

Державне регулювання є необхідною умовою існування і розвитку будь-якої країни на сучасному етапі. Одним з найбільш дієвих механізмів державного регулювання знаходиться в прямій залежності від відповідності порядку оподаткування фактичним реаліями економічної ситуації в країні. Система оподаткування в Україні за останні роки пройшла дуже довгий шлях, багато що було зроблено для її розвитку і вдосконалення. Однак діюча система оподаткування ще далека від досконалості і потребує подальших коригувань. Це відноситься і до оподаткування такого типу фінансових установ, як фінансові посередники.

Мета податкового регулювання діяльності фінансових посередників полягає у виробленні та прийнятті ефективних управлінських рішень у сфері оподаткування організацій фінансового сектора економіки. Податкове регулювання діяльності фінансових посередників направлено не тільки на забезпечення держави фінансовими ресурсами, а й на стимулювання вкладення коштів в реальні сектори економіки, збільшення кредитного та інвестиційного потенціалу фінансових посередників, нейтралізація економічних нерівностей, що виникають в процесі ринкових відносин.

Напрями регулювання податкових правовідносин в Україні у сфері фінансового посередництва закріплені за податковим законодавством, зокрема Податковим кодексом України.

Регулюючий вплив податків на діяльність фінансових посередників реалізується за допомогою спеціальних інструментів, вбудованих у податкову систему в цілому, і в кожному податок окремо. Ефективність податкового регулювання у сфері фінансового посередництва можна охарактеризувати через аналіз загального рівня, своєчасну зміну структури системи оподаткування через врівноважену збалансованість співвідношення прямих і непрямих податків, застосування майнових податків і податків на капітал, використання спеціальних податкових режимів за територіальною та галузевою ознакою,

Дотримання загальних принципів ефективного оподаткування у галузі фінансового посередництва є задачею, важливість якої постійно зростає. Найретельнішої уваги при розробці податкового законодавства в сфері фінансових послуг потребує збереження принципу економічної нейтральності. Специфіка полягає в тому що, на відміну від інших секторів економіки, основні види фінансових послуг історично розвивались відокремлено один від одного – як правило, під наглядом різних регулюючих органів та з застосуванням відмінних систем бухгалтерського обліку. Однак цей розділ між видами фінансових послуг стрімко зникає протягом останніх років. Інша специфіка оподаткування фінансового посередництва пов'язана з його технічними особливостями, які не дозволяють застосовувати для фінансових посередників звичні підходи прямого оподаткування прибутку. Технічні особливості полягають у відмінних системах обліку фінансового посередництва, які повинні відбиватися не лише у правилах бухгалтерського обліку, але і у розрахунку податкових зобов'язань. Наприклад, на відміну від звичайної підприємницької діяльності, для якої видатками можуть вважатись лише фактичні видаткові зобов'язання кожного звітного періоду, страховим компаніям може дозволятися списувати з прибутку ті видатки, зобов'язання за якими ще не виникли фактично, але виникли умовно, враховуючі майбутні ризики за страховими угодами.

Податкове регулювання є складним механізмом податкової політики держави, оскільки його мета – не тільки дотримання інтересів держави в бюджетно-податковій сфері, тобто забезпечення покриття державних витрат доходами бюджету, а й інтересів платника податків, а також забезпечення необхідних умов для зростання добробуту всієї країни в цілому. Прийняття Податкового кодексу України не вирішило повною мірою ключових питань у сфері податкового регулювання діяльності фінансових посередників. Все ще залишається необхідність у вдосконаленні та розгляді головних норм оподаткування фінансового сектору. Фінансові посередники відіграють важливу роль у розвитку економіки, наповненні державного бюджету, активізації господарської діяльності, оновленні матеріально-технічної бази, активізації інноваційно-інвестиційних процесів, підтримання стабільності національної грошової одиниці, створення достатнього валютного резерву та підтримці позитивного сальдо платіжного балансу держави. В зв'язку з цим виникає необхідність сформулювати таку систему податкового регулювання фінансових посередників, яка стимулювала б діяльність цих установ у напрямі збільшення вкладень капіталу в реальний сектор економіки, допомогла б збільшити їх доходи, а, отже, і їх оподатковуваний прибуток, що призведе до збільшення надходжень податкових платежів до державного бюджету. Можливими конкретними пропозиціями можуть бути застосування регулюючого характеру оподаткування, та

впливу податків як стимулюючих інструментів. Можливо треба застосовувати підвищені податкові ставки для оподаткування банківської валютної маржі до тих банківських установ, котрі допускають завищення обмінного курсу іноземної валюти, зниження ставок оподаткування при активному формуванні інвестиційного портфелю, роботі з державними цінними паперами, великими вкладеннями у виробничий сектор.

Література

1. Буряк, С. Фіскальна політика держави та фінансовий сектор [Текст] / С. Буряк // Фінансовий ринок України. – 2008. – № 6. – С. 3-10.
2. Ващенко, Р. Налоги в механізмі державного регулювання підприємництва [Текст] / Р. Ващенко // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – № 12. – С. 39-43.
3. Оподаткування банків [Текст] : навч. посібник / Сало І. В., Д'яконова І. І., Євченко Н. Г. – Суми : Університетська книга, 2010. – 208 с.
4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс] : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>. – Назва з екрану. 5. Поляченко, В. Законодавчі шляхи удосконалення податкового режиму діяльності фінансових установ [Текст] / В.Поляченко // Фінансовий ринок України. – 2008. – № 7-8. – С. 22-23.
6. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг [Електронний ресурс] : Закон України від 12.07.2001 р. № 2664-III. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>.
7. Оподаткування банків [Текст]: навч. посібник / Сало І.В., Д'яконова І.І., Євченко Н.Г. – Суми: Університетська книга, 2010. – 208 с.

УДК 336.76.

Довгаль Юлія Сергіївна,

*Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка,
кандидат економічних наук, старший викладач*

Голозубова Дар'я Володимирівна,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В РЕГУЛЮВАННІ ФІНАНСОВОГО РИНКУ

Функціонування фінансового ринку країни з сучасною ринковою економікою, неможливе без втручання держави. Саме держава визначає і контролює правові основи ринкових відносин, права власності та встановлює базові правила економічних відносин учасників ринку.

У будь-якій країні уряд регулює фінансовий ринок через законодавче забезпечення його функціонування, регулювання і визначення правил емісії та обігу цінних паперів, ліцензування професійної діяльності учасників і посередників фінансового ринку, контроль за здійсненням їх професійної діяльності, захист прав інвесторів, контроль за виконанням антимонопольного законодавства та системою ціноутворення на фінансових ринках[2].

Роль фінансового ринку у фінансово-економічній ситуації, в Україні надзвичайно важлива. Фінансовий ринок дає необмежені можливості для інвестицій і тому постійно перебуває в центрі уваги Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів та інших владних структур. В Україні фінансовий ринок лише формується, на ньому ще не встановилися традиції та правила роботи, саме ця